

POSUDEK VEDOUcí DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomantky:	Jana Mensdorffová
Téma práce:	Právo na odpor a článek 23 Listiny základních práv a svobod
Rozsah práce:	202 138 včetně poznámek pod čarou (včetně mezer)
Datum odevzdání práce:	1.3.2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Právo na odpor není jen „libůstkou“ v teoretických akademických diskusích, ale má i dnes reálnou, praktickou hodnotu, jelikož se ukazuje, že se na něj stále odvolávají lidé po celém světě, ať už legitimně, či nikoliv (přičemž právě otázka legitimacy pak vnáší hluboké emoce i do těch „pouze“ akademických diskusí). Má proto smysl pátrat jak po historických základech tohoto práva a jeho chápání napříč kulturami a staletími, tak se zamýšlet nad jeho konceptuálními příbuznými ve formě hnutí, tzv. sit-inů a dalších.

V českém a československém kontextu mají souvislosti práva na odpor širokou a rozmanitou tradici, a i proto je pozoruhodné, jak se náš současný ústavní pořádek s právem na odpor vypořádává, jaký prostor mu vytváří, jakou roli od něj očekává. Porozumění těmto otázkám, pojmenování jasných i méně jasných specifík práva na odpor, zahraniční srovnání i porovnání současné právní úpravy s naší vlastní historickou zkušeností je proto úkolem pořad aktuálním a relevantním. Pomáhá, mimo jiné, spoluurčovat i dnes stále sporné (legitimní) mantinely politického disentu. Pomáhá odlišovat nesouhlas, nevoli, protesty a jiné projevy antagonismu vůči vládnoucím, které by každá svobodná společnost měla připouštět a být schopna s nimi žít, od případů, kdy jde o akty odporu v kontextu uchování společenského řádu. Standardy pro to, co je ještě legitimním jednáním ve jménu nesouhlasu v situaci první a co již tyto limity překračuje, mohou být mnohem přísnější než standardy legitimacy v situaci „systémového“ práva na odpor, čemuž by ovšem měly odpovídat i adekvátně přísně nastavené okolnosti, které takový systémový moment charakterizují a od víceméně běžného chodu svobodné společnosti odlišují.

Považuji proto téma zvolené diplomantkou i způsob, jakým k němu přistoupila, za aktuální a potřebný.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Jana Mensdorffová si zvolila téma teoreticky náročné z několika důvodů. Rozebrala v relaci k rozsahu diplomové práce velmi podrobně jeho historický i filosofický rozměr, zabrousila do velmi zajímavého antropologického pohledu, provedla analýzu některých relevantních období v československých dějinách i podrobný rozbor současného právního stavu, který není jednoznačný a umožňuje různé interpretace. Znalosti čerpala z rozsáhlé citované bibliografie, kterou obohatila o své vlastní postřehy. Zaměřila se i na zahraniční srovnání s použitím významné komparativní studie. Originálním bonusem práce je i její původní studium a analýza medailonků osob oceněných účastníků odboje proti komunistickému režimu.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je formálně adekvátně členěna. Nejprve, po Úvodu, řeší historické základy práva na odpor. Posléze se diplomantka zabývá filosofickými, náboženskými a antropologickými východisky práva na odpor (např. přirozenoprávní škola, přístupy různých náboženských směrů), jakož i instituty příbuznými s právem na odpor ve smyslu škály jednání oponujících nějakým vynucovaným normám (výhrada svědomí, občanská neposlušnost, hnutí, disent, revoluce atd.).

Následuje stručný pohled do právní úpravy nutné obrany a svépomoci, opět s ohledem na srovnání s právem na odpor. Další kapitola se již zaměřuje na podrobný rozbor problematiky čl. 23 Listiny a jeho klíčových aspektů: subjektů práva, pojmu odporu, proti komu lze odpor směřovat a dalších podmínek realizace práva na odpor. V poslední kapitole se diplomantka zabývá různými právními úpravami vztahujícími se k právu na odpor v podmínkách odporu proti Rakousku-Uhersku, nacistickému i komunistickému režimu. Závěrečné zamyšlení se věnuje zajímavému pohledu na praxi oceňování účastníků tzv. 3. odboje, tedy odboje proti komunistickému režimu. Diplomantka zde čerpala z analýzy necelých čtyř stovek medailonků oceněných. Jejím cílem bylo poukázat na to, že čl. 23 Listiny, resp. jeho zpozitivněná podoba práva na odpor, míří na jiné situace, než jaké byly charakteristické pro akce proti režimu komunistickému, později oceněné. Dovozuje z toho, že v případě změny režimu a následné obnově „řádu lidských práv“ (s pomocí aktů odporu) by bylo patrně nezbytné přijmout zvláštní zákonné úpravy, které by tyto akty v nějaké podobě legalizovaly (obdobné právním úpravám legalizujícím akty odporu proti nacismu i komunismu).

4. Vyjádření k práci

Diplomovou práci Jany Mensdorffové považuji za velmi zdařilou a musím ocenit zcela mimořádný poctivý přístup diplomantky při jejím zpracování. Diskusemi nad jejími otázkami a postřehy jsme strávily řadu hodin, které i pro mě jako vedoucí práce byly velmi osvěžující a přinášely radost z toho, že diplomantka vkládá do své práce velké úsilí a nehledá „transakčně nejjednodušší řešení“. Věřím, že výsledná práce tuto poctivost v přístupu osvědčuje.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	V pořádku.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	V pořádku.
Logická stavba práce	V pořádku.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	V pořádku.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	V pořádku. Viz výše.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	V pořádku.
Jazyková a stylistická úroveň	V pořádku.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Pokud by byla ústavodárce a měla možnost měnit ustanovení čl. 23 Listiny, přistoupila by diplomantka k nějaké formulační úpravě, nebo raději ne? Proč?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Výborně.

V Praze dne 21.3.2023

Miluše Kindlová
vedoucí diplomové práce